

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра економіки, права та управління бізнесом

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
за магістерською програмою професійного спрямування
«Економіка, планування та управління бізнесом»

на тему: «Дослідження та прогнозування кон'юнктури ринку
(на прикладі ринку кави України)»

Виконавець:

студентка 65 групи
факультету економіки та управління
підприємництвом
Спіндовська Ганна Борисівна

Науковий керівник:

к.е.н., доцент
Янковий Володимир Олександрович

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Дослідження кон'юнктури товарного ринку є важливим етапом в ухваленні управлінських рішень, оскільки результати таких досліджень дають змогу знизити ризики під час проектування управлінських рішень (вихід на нові ринки, пошук нових можливостей, обґрунтування диверсифікації бізнесу тощо). Уміння й навички проведення кон'юнктурних досліджень є вектором успішного функціонування фірми у зовнішньому середовищі.

Український ринок кави перспективний і має досить великий потенціал. Жоден безалкогольний напій у світі не користується такою популярністю, як кава. Це один з найбільш стабільних продуктів серед товарів повсякденного попиту. Однак ринок кави характеризується слабкою сезонністю: спостерігається щорічне тимчасове зниження продажів в літні місяці – на 2-4% в натуральному вираженні – з відновленням у вересні. Як і для всіх ринків гарячих напоїв, найвищий сезон для ринку кави припадає на зимовий період. В цей час його продаж збільшуються майже на третину.

Все більше українців не уявляють ранок без чашки кавового напою. Та й протягом дня кава багатьом дозволяє підбадьоритися і зняти напругу. Хоча українці все ще віддають перевагу розчинній каві, попит на зернову зростає дуже динамічно. Його темп найвищий в Європі. І це не дивно, так як рівень споживання натуральної кави на одного жителя у нас в рази нижчий за європейські показники.

Криза, що почалася в 2014 році, не сильно загальмувала зростання споживання кави, вона більше сприяла зміщенню переваг покупців в сторону більш дешевих торгових марок. З початком деякого відновлення купівельної спроможності населення підвищився і попит на даний напій в середній і високій цінових категоріях.

Аналізу кон'юнктури ринку присвячено багато робіт таких науковців як Герболюк Н.Л., Горин М. Ф., Іванова Л.О., Касьяненко, В. О., Левшин Ф.М., Карпов В.А, Кучеренко В.Р., Янковий В.О. та інших.

Метою дослідження є аналіз стану кон'юнктури ринку кави України, виявлення перспектив його розвитку та прогнозування ринкової кон'юнктури.

Відповідно до мети дослідження поставлено наступні **завдання**:

- визначити сутність та особливості дослідження кон'юнктури ринку;
- дослідити методичні підходи щодо аналізу ринкової кон'юнктури;
- з'ясувати методи прогнозування основних показників кон'юнктури ринку;
- описати специфічні ознаки ринку кави;
- дослідити поточну кон'юнктуру ринку кави України;
- проаналізувати місце України на міжнародному ринку кави;
- виявити ключові проблеми ринку кави України;
- розробити прогноз основних показників кон'юнктури ринку кави.

Об'єктом дослідження є процеси, що відбуваються на ринку кави України, його стан та перспективи розвитку.

Предметом дослідження є теоретичні, методологічні та практичні аспекти кон'юнктурних досліджень.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань у кваліфікаційній роботі на здобуття освітнього ступеня магістра було використано наступні методи:

- порівняльний метод – отримання нової інформації не тільки про властивості порівнюваних явищ, а й про їх прямих і непрямих взаємозв'язках, про загальну тенденцію їх функціонування та розвитку;
- розрахунково-аналітичний та структурно-динамічний методи – при визначенні проблем, тенденцій та перспектив розвитку ринку, що досліджується;
- табличний (графічний) – для наочного відображення результатів дослідження.

Інформаційною базою дослідження слугували: нормативно-правові акти та законодавство України, наукові видання, маркетингові дослідження, офіційні статистичні дані, матеріали конференцій та інші Інтернет-ресурси, присвячені проблемам та особливостям функціонування ринку кави.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (50 найменувань). Загальний обсяг роботи становить 79 сторінки. Основний зміст викладено на 73 сторінках. Робота містить 3 таблиць, 19 рисунків.

Публікації. За результатами здійсненого дослідження опубліковано статтю «Аналіз зовнішньоекономічної активності на ринку кави України» у студентському збірнику ФЕУП ОНЕУ.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**Теоретичні аспекти дослідження кон'юнктури ринку**» розглянуто сутність та особливості кон'юнктурних досліджень; методичні підходи щодо дослідження кон'юнктури ринку; економіко-математичні моделі у прогнозуванні ринкової кон'юнктури.

У другому розділі «**Дослідження кон'юнктури ринку кави**» проведено аналіз загального стану ринку кави України; виявлено специфіку ринку кави та визначено місце України на міжнародному ринку кави.

У третьому розділі «**Прогнозування кон'юнктури ринку кави України**» виявлено основні проблеми розвитку ринку та зроблено прогноз основних показників кон'юнктури ринку кави України.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити такі висновки, основні з яких такі.

1. Кон'юнктура є надзвичайно різноманітною і потребує постійного вивчення та дослідження. Це можна пояснити тим, що постійні дослідження дають можливість повно та всебічно враховувати вплив різноманітних факторів й передбачати показники для забезпечення ефективного розвитку в умовах ринкової економіки. Кон'юнктурні дослідження – це безперервний збір, аналіз та оброблення

інформації про стан економіки, товарного ринку, аналіз й виявлення особливостей та тенденцій їх розвитку, прогнозування основних параметрів та розроблення можливих альтернатив для прийняття рішень.

2. Основними методами загальносистемного аналізу економічної кон'юнктури є: порівняння; візуально-графічні методи; балансовий; формально-логічний метод.

3. Прогнозування розвитку ринку – процес науково обґрунтованого передбачення зміни параметрів ринку в майбутньому в результаті вивчення причинно-наслідкових зв'язків, тенденції та закономірності.

4. Кава – напій, що виготовляється зі смаженого насіння плодів – «бобів» кавового дерева. Кава найбільше цінується через виражену збадьорливу дію, завдяки вмісту алкалоїдів кофеїну та теоброміну. Кава культивується з давніх часів і займає важливе місце в кулінарних традиціях багатьох культур світу. Кращі сорти кави – це арабіка або чисті суміші арабіки вищого сорту. Робусту включають в суміші, в основному з однією метою – це значно знижує витрати на виробництво. Проте низькоякісна арабіка, як правило, має дуже схожий смак (і властивості) в порівнянні з робустою. Свого роду еталоном є сорт ColombianMilds, якій вирощується в Колумбії, Кенії, Танзанії. Від його ціни вираховується вартість всіх інших сортів.

5. Вітчизняний ринок кави, кавових напоїв та сумішей становить лише 45 тисяч тонн на рік, а обсяг натуральної кави сягає майже 2000 тонн / рік. В основному це – ввезені сирі кавові зерна, які проходять обробку в Україні. Експорт кави хоч і присутній, але дуже маленький і виробляється трейдерам Молдови, Грузії, Литви, Білорусі та Вірменії. Ринок кави України є досить концентрованим. Основними гравцями на ринку кави в Україні є: ТОВ «Nestle-Україна», «Дніпропетровський харчокомбінат (разом з «УкрКофе»)», ТОВ «Крафт-Фудз Україна», ТОВ «Страус-Групп», ВАТ «Галка Лтд», «Віденська марка», «Одесахарчкомбінат». ТОВ «Крафт-Фудз» і «Nestle-Україна» задовольняють ринок українського кави поставками з-за кордону.

6. За останні 5 років імпорт кави нарощує оберти. Якщо в 2014 році було поставлено 24 262 тони виробів з кави, вже в 2018 році цифра досягла 39 794 тонни за рік. Згідно з даними Державної фіскальної служби України, в 2018 році імпорт кави, кавової шкаралупи і кавових виробів зріс на 20,40% в грошовому еквіваленті і на 20% в кількості в порівнянні з 2017 роком. Зростання імпорту продукту у вартісних показниках тільки на 19.4% пояснюється тим, що відбулось падіння ціни на продукт майже на 27.1%. При цьому експорт кави в минулому році зріс на 68% в грошовому виразі в порівнянні з 2017 роком і на 53% в кількості.

7. Ринок кави схильний до впливу великої кількості чинників, що викликають широкий спектр проблем. Згідно статистики споживання кави в світі випереджає її виробництво щороку на 360 тис. тонн. Зараз це всього лише 5%. Проте вже до 2021 р. дефіцит складатиме одну третину від загального споживання у зв'язку із зростанням споживання на 27% [12]. Ціна на якісні зерна зросла за останні 14 років на 400%. Основні проблеми ринку кави України: нелегальна торгівля кавою; на кавовій біржі спостерігається рекордно низька ціна; зростаюча конкуренція з боку

інших культур, наприклад, какао, ціна на який зростає; поступове погіршення якості і смакових характеристик кави.

8. Було побудовано прогнози основних показників кон'юнктури ринку кави на 2020 рік. Отримані значення надають інформацію, що у 2020 році рівень імпорту в натуральному вираженні складе 45028,9 тон, а в грошовому вираженні 134,24 млн дол.; рівень експорту в натуральному вираженні складе 307,7 тон, а в грошовому вираженні 2,1107 млн дол. Прогнозне значення обсягу споживання кави на 2020 р., отримане за допомогою побудови кореляційно-регресійної моделі, на 2020 рік складає 106,395 тис т. Тобто побудовані прогнози показують дуже близькі та однонаправлені результати, що свідчить про їх достатню точність та адекватність.

АНОТАЦІЯ

Спіндовська Ганна Борисівна, «Дослідження та прогнозування кон'юнктури ринку (на прикладі ринку кави України)».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності: «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» за магістерською програмою професійного спрямування «Економіка, планування та управління бізнесом», Одеський національний економічний університет, м. Одеса, 2019 рік.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти дослідження кон'юнктури ринку, а саме сутність та особливості дослідження кон'юнктури ринку, методичні підходи щодо аналізу ринкової кон'юнктури, методи прогнозування основних показників кон'юнктури ринку.

Проаналізовано кон'юнктуру ринку кави України, описано специфічні ознаки ринку кави, надано загальну оцінку стану ринку кави України, проаналізовано місце України на міжнародному ринку кави.

Проведено прогнозування кон'юнктури ринку кави України, тобто визначено основні проблеми галузі; розроблено прогноз основних показників кон'юнктури ринку кави України.

Ключові слова: кон'юнктура ринку, прогнозування, кава, трендові моделі, кореляційно-регресійний аналіз

ANNOTATION

Spindovska Hanna "Research and forecasting of market conjuncture (on the example of the coffee market in Ukraine)".

Thesis for Master degree in specialty "Entrepreneurship, Trade and Stock Exchanges" under the program "Economics, Planning and Business Management", Odesa National Economic University, Odesa, 2019.

The paper deals with the theoretical aspects of market research, in particular the nature and features of market research, methodological approaches to the analysis of market conditions, methods of forecasting of the main indicators of market conditions.

The situation of the Ukrainian coffee market is analyzed, the specific characteristics of the coffee market are described, a general assessment of the state of the Ukrainian coffee market is given, the place of Ukraine in the international coffee market is analyzed.

The forecast of the market of the coffee market of Ukraine is conducted, that is, the main problems of the industry are identified; the forecast of the main indicators of the market of the coffee market of Ukraine is developed.

Keywords: market conjuncture, forecasting, coffee, trendmodels, correlation-regression analysis.